

sabates porten traucades ---», «ensenyen-ho miylls encar / ab *especials* maneres / qu'elles han en lur parlar, / e com pus primament poden; / ab *especials* condeschs / a menar lo cap e-ls labis / ---», Eiximenis (prosicats en el *Ll. de les Dones* III, 35, 46, 49; *EntreDL* I, 179-80); l'*InuLC* en cita moltíssims testimonis documentals des de 1270; «does causes *specials* ---», f° 239r2 (trad. *specialiter*, 728). De vegades usat adverbialment: «pregà i l'amonestà de molts bones nodriments, e *especial* lo pregà de cinc coses ---», *Amic e Melis* (NCl. XLVIII, 123). *Especialar*. *Especialista* [fi S. XIX]. *Especialitat* [Belv.]; c. 1500, Cauliac. *Especialitzar* [S. XVII, Bruniquer]; *especialització*. *Especialar*. *Especialat*. *Especialer* [c. 1300]: «aportet de bon engüent, / en una caps, verament, / qui valia molts grans diners, / e comprà-l de bons *especialers*: / e mantinent va-lo gitar / sobre Jhesús, e escampar», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 294. *Especialeria* [*specialia* 'espècia', 1279, *EntreDL* I, 155ss.8; ex. del S. XIV, *DBal.*]. *Especialios* [Lacav. en el sentit purament llatí S. XV], del ll. *speciosus* 'bell', derivat del sentit de 'bellesa' que també té *species*; *especialiositat*.

CPT.: *Especialificar* [Llull], del ll. tardà *specificare* id., «compte --- en la forma y manera que en la dita tabla està *especialicat*», doc. de les Drassanes a. 1620 (Bofarull, *Marina Catalana*, p. 113); *especialicadament*: «moltes altres coses qui t'engendrarien fastig si les te deya *especialicadament*», BMetge (*Somni*, Riq., 348 12). La gent popular usa de vegades aquest verb però alterant-lo en *espurificar* («jo li *espurificaré* totes les partides que hi ha en el terme» m'ho he sentit dir unes desenes de vegades en tot el país, en les enquestes de l'*OnomCat.*, 1954-64). *Especialicable*; *-ficació* [Lacav.]. *Especialicador*. *Especialic* [Llull] del ll. tardà *specificus*; substantivat en el sentit de «medicament que serveix per a combatre una malaltia determinada», ja Belv. i Ed. Fontserè (*CiFiNat.*, p. 238).

Especialic, *especialicar*, V. *espècie* *Especialicamen*, V. *especialicacle* *Especialios*, V. *espècie*

ESPECTACLE, pres del ll. *spectaculum* id., derivat de *spectare* 'contemplar, mirar', i aquest, del ll. arcaic *spēcere* id. □ 1.ª doc.: princ. S. XVI, versió de la Passió de Gerson; 1647, *DTO*.

DERIV.: Tots són cultismes trets de *specere* directament o indirecta. *Especialacular*. *Especialar* [1583], del citat ll. *spectare*; *especialable* [1460, JRoig, *Spill*, 11313]; *especialabilitat* [1383]. *Especialador* [Belv.]. *Especialancios* errada de lectura per *especialacions*, plural del substantiu i no pas adjectiu (o bé *especialacios* en forma aprovençalada). *Especialant*.

Especialimen [1917, *DOrt.*], ll. *specimen*, *-iminis*, 'prova, indicati, mostra, model'.

Especialre [1695, Lacav.], ll. *spectrum* 'simulacre, aparició'; *especialral*. Ed. Fontserè afegia c. 1925 al seu *DOrt.* els cpts. *Especialrofotòmetre*. *Especialrogoniòmetre*. *Especialrògraf*. *Especialroheliògraf*. *Especialroscopi*, *especialroscòpia*: amb *σποντέω* 'jo examino'.

Especialrar [1398, BMetge, *Somni*], ll. *speculari* 'ob-

servar, posar-se a l'aguait' derivat de *specula* 'lloc d'observació'; *especialració* [BMetge, *Somni*, Riq., 276. 29]; *especialrador* [Lacav.]; *especialraciu* [Llull], *especialraciva* f. [Belv.].

Aspecte [1510, Miquel Péreç; *especialre*, Lacav.: «de primer *especialre* així apar bunic»], ll. *aspēctus*, *-ūs*, id., deriv. de *aspicere* 'dirigir la mirada'; *especialrar* emp. (*AlcM*) és errada ortogràfica per *especialrar*; *+especialracu* adj. 'relatiu a l'aspecte verbal' (fenomen morfològic i gramatical molt important en diverses llengües indoeuropees, sobretot les esclaves, índiques i grec, i no estrany al llatí, ni inaudit en romànic).

Circumaspecte [Lacav.], ll. *circumspectus* id., participi de *circumspicere* 'mirar tot entorn'; *circumaspectió* [Lacav.].

Conspicuu [Belv.], ll. *conspiciuus* 'en qui s'ajunten les mirades, visible, notable'.

Especialrar [Belv.] ll. *expectare* 'esperar, estar a l'expectativa'; *especialració* [*DTO*. 1647]. *Especialracia*. *Especialraciant* [1381]. *Especialraciu*. *Especialraciva* f. [1647, *DTO*.].

Inspecció [1644, 1695, Lacav.], ll. *inspectio*, *-onis*, id., derivat de *inspicere* 'mirar dins'; *inspeccionar* [fi S. XIX; en cast. estava en ús des de primers del segle XVIII, per més que la *RACEsp.* el blasmí en el seu pròleg de 1726, com a neologisme per *averiguar*; i cosa semblant degué produir-se en cat.]; *inspeccioner* [Belv.], ll. *inspector*, *-oris*, id.

Introspecció [1917, *DOrt.*] derivat savi de *introspicere* 'mirar a l'interior'; *introspecciu*.

Perspectiva [1695, Lacav.]: «~ o òptica, part de la matemàtica; pintura o obra de perspectiva --- perspectiva en pintura: rem ex opticae legibus aspectabilem praebens picturam»; alguns retaulas són de escultura --- y de perspectiva pintada, lo altat major, ab la Anunciata al capdemunt», «la iglésia tota ella il·luminada --- tota vestida de *perspectivas* pintadas desde més amunt de la cornisa abax, que era la admiració de tothom», B. de Maldà (*Excursions*, pp. 21, 163), del ll. tardà *perspectivus* 'relatiu a allò que mirem', de *perspicere* 'mirar atentament o a través d'alguna cosa'. *Perspicax* [1487: «deu ésser perfet - i docte en sciència / per so que enseny - la sacra scriptura / ab *perspicax* ull - y clara eloquència», Francesc Prats, *JMBover*, *BiEscrBal.* II, 160.51.10; Lacav.: «qui té agut lo ingeni»], ll. *perspicax*, *-ācis*, 'de vista penetrant', altre derivat del mateix verb; *perspicacitat* [Lacav.], però més generalment *perspicàcia* [Belv.]. *Perspicuu* [c. 1500, *AlcM*; Belv.], ll. *perspicuus* id.; *perspicuïtat* [Belv.].

Prospecte [1840, Lab.], ll. *prospectus*, *-ūs*, 'acció de considerar una cosa', del ll. *prospicere* 'mirar endavant, examinar, considerar'. Aquest mot i els semblants com *aspecte*, *respecte*, etc., tenen la particularitat ben rara que es pronuncien amb *é* en català oriental però *ê* no sols a les Illes sinó també en valencià i en català occidental (*prospêkte* a les Borges Bl., Arqués, *BDLC* VI, 40); *+prospecció* i *+prospeccioner* manquen encara en *DFA*. i *AlcM*, però són usuals per al qui fa (o l'acció de fer) exploracions mineres o dialectals.